

наш час цей інститут є однією з найважливіших форм безпосередньої демократії, який впливає на рівень розвитку держави, а також дає можливість народу будувати свою країну самостійно та відповідально. Швейцарія, як засновниця референдуму, на своєму досвіді пройшла всі етапи формування та вдосконалення даного інституту, і поділивши референдуми на обов'язкові та факультативні — подолала систему, де народний голос був другорядним у вирішенні державних питань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція Швейцарії від 28.04.1999 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://worldconstitutions.ru/?p=135>.
2. Могиловець О.Ю. Референдум: швейцарський досвід та українські проблеми [Електронний ресурс] / О.Ю. Могиловець // Наукові записки НаУКМА: Політичні науки. — 2006. — Т. 57. — С. 88-92. — Режим доступу: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/9733/Mohylevets_Referendum_shveytsarskyu_dosvid.pdf.
3. Окуньков Л.А. Конституции государств Европы: В 3-х т. — М.: Норма, 2001. — Т. 3. — С. 531-580.
4. Офіційний сайт референдумів Швейцарії на 4 державних мовах [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://web.archive.org/web/20160214040506/https://www.ch.ch/de/abstimmungen/>.

Н.О. Федорук,
студ. I курсу, спеціальність «Право»,
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

Науковий керівник: к.ю.н., доц. З.В. Кузнєцова

КОНСТИТУЦІЙНИЙ ПРИНЦИП РОЗПОДІЛУ ВЛАДИ ТА ЄДНІСТЬ ВЛАДИ

Кожне демократичне суспільство забезпечує функціонування державної влади на засадах її поділу. Це основний принцип конституціоналізму, сутність якого полягає у виділенні трьох гілок влади з чітким визначенням їх функцій та повноважень: законодавча влада відповідає за розробку, обговорення та прийняття правових актів, тобто, основне завдання цієї гілки влади — це здійснення законотворчої діяльності; виконавча влада забезпечує безпосереднє вико-

нання державної волі; судова гілка влади покликана здійснювати справедливе правосуддя, а також захищати суспільні інтереси.

Ідея поділу влади висувалася філософами ще за часів Античності та Середньовіччя. Однак свій класичний вигляд політико-правова доктрина набуває в XVIII ст. в теорії Шарля Луї Монтеск'є. Він стверджував, що тільки поділ владних функцій між різними державними органами здатен забезпечити плюралістичну згоду в суспільстві, права і свободи людини, верховенство права в житті держави [1, с. 25]. В українській суспільно-політичній думці ідеї організації державної влади вперше знайшли своє відображення в Конституції Пилипа Орлика 1710 року. Пунктом VI цього документа визначалися загальні засади організації та функціонування влади в козацькій державі, які з формальної точки зору видаються достатньо близькими до класичних постулатів конституційного принципу поділу як такого. Згідно з приписами, державну владу уособлювали: гетьман як глава держави та підпорядковані йому урядники (блок виконавчо-розпорядчих повноважень), Генеральна Рада як певний прообраз загальнонаціонального представницького органу з окремими функціями законодавчого характеру, а також Генеральний Суд разом з іншими судами [2, с. 34].

Наразі ст. 6 Конституції України закріплює наступне: «Державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову. Органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених Конституцією межах і відповідно до законів України» [3].

Справедливою є думка про те, що в реалізації державної влади існують функціональний, інституційний і суб'єктний прояви принципу поділу державної влади.

Функціональний аспект вказує на те, що владні інститути тієї чи іншої гілки влади наділені самостійними повноваженнями, здійснюють якусь одну з однойменних функцій; їх компетенції не повинні перетинатися чи конкурувати, що унеможливорює втручання однієї гілки в компетенцію іншої.

В інституціональному аспекті поділ влади передбачає, що в межах державного апарату створюються самостійні інститути влади: законодавчий орган, система виконавчих органів, незалежна судова система, а також глава держави (він набуває самостійного значення у тих формах державного правління, де він не є главою виконавчої влади чи уряду). Інституціональна відокремленість, незалежність гілок державної влади полягає: а) у порядку формування і припинення повноважень вищих органів державної влади, призначення й відставки їхніх посадових осіб; б) у необхідності самостійного організаційного забезпечення діяльності гілок влади; в) у наявності формально визначених компетенцій органів державної влади, які

уособлюють законодавчу, виконавчу й судову гілки державної влади з метою реалізації відповідних функцій.

Суб'єктний аспект знаходить прояв у тому, що та сама особа або організований політичний суб'єкт не повинні одночасно представляти різні гілки державної влади [4, с. 36-37].

При цьому слід зазначити, що загальні засади Конституції України свідчать про поєднання двох різних підходів: поділу влади в організаційно-правовому аспекті та єдності влади з позицій ідеї суверенітету народу. Згідно зі статтею 5 Основного Закону носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ, який здійснює владу безпосередньо й через органи державної влади та органи місцевого самоврядування. Виключно народові належить право визначати і змінювати конституційний лад в Україні; це право не може бути узурповане державою, її органами або посадовими особами [2, с. 34].

Вважаємо, що державна влада є єдиною і неподільною, оскільки належить народові України, тобто громадянам України усіх національностей. І саме державна влада, як форма народовладдя, являє собою здатність організувати і регулювати суспільне життя у відповідності з волею та інтересами суверенного народу. А засади її поділу на законодавчу, виконавчу та судову регламентують лише об'єм функцій та повноважень, у встановлених Конституцією межах і відповідно до законів України.

Отже, державна влада в своїй основі єдина. Єдність державної влади знаходить своє вираження в єдності системи вищих державних органів і загальних принципів їх побудови та діяльності, що нерозривно пов'язано з єдністю і неподільністю державного суверенітету, та виключає наявність різних по своїй природі і діяльності самостійних органів влади.

Принцип поділу влади доповнюється системою стримувань та противаг, яка передбачає наявність засобів для взаємного стримування й підтримки відносної рівноваги сил між всіма гілками державної влади для усунення можливості узурпації влади будь-яким посадовцем або органом держави. До основних елементів системи стримувань і противаг, передбаченою Конституцією України, зокрема, відносяться:

- право Президента України прийнятий закон не підписати, повернути його зі своїми мотивованими й сформульованими пропозиціями у Верховну Раду України для повторного розгляду;

- можливість усунення Президента України з поста в порядку особливій процедури імпічменту;

- можливість прийняття Верховною Радою України резолюції недовіри Кабінету Міністрів України, що передбачає його відставку;

- діяльність Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

— формування складу Конституційного Суду України Президентом України, Верховною Радою України, з'їздом суддів України [5].

Отже, доктрина поділу державної влади відіграє важливу роль у становленні та розвитку демократичної, соціальної держави. Однак лише якісний та своєчасний розподіл повноважень між законодавчою, виконавчою та судовою гілками влади призводить до підвищення рівня ефективності влади в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Палеева Ю.С. Процесс становления принципа разделения власти как основополагающей идеи организации деятельности и функционирования правового демократического государства [Текст] / Ю.С. Палева // Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Юридичні науки» — 2012. — №1(2) — С. 23-29.
2. Нижник Н.Р., Кармаліта М.В. Розподіл влади як основа сучасного парламентаризму [Текст] / Н.Р. Нижник, М.В. Кармаліта // Вісник Центральної виборчої комісії. — 2016. — №1(33). — С. 32-35.
3. Конституція України від 28.06.1996 р. з наст. змінами [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
4. Процюк І.В. Поділ державної влади в розрізі його головних аспектів [Текст] / І.В. Процюк // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО. — 2015. — Випуск 34. Том 1. — С. 36-40.
5. Зміст і практична реалізація принципу поділу влади в Україні [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://studies.in.ua>.

М.О. Храпицька,
студ. II курсу, спеціальність «Право»,
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
Науковий керівник: д.ю.н., проф. О.В. Прієшкіна

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ У РЕФОРМІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Потреба врахування територіальної специфіки здійснення публічної влади, об'єктивна необхідність розподілу владних повноважень, ресурсів, необхідних для їх практичної реалізації, а також